

Virdžina – 1991.
Rendezte: Srđan Karanović

Kónya Zsombor³⁸

„Nagy hazugság nyomhatja a lelkedet, hogy így sújtanak Téged a szentek, Timotije!” – mondja barátjának Paun szomszédja házában, valahol a Dinári-hegységben, közel a tengerhez. Pedig az ő lelke sem tisztább, mint ahogy senkié ezen a kietlen fennsíkon. Titkok bújnak meg minden egyes kőházban, amiket makacsul őriznek ismerői. Közeleg a 19. század vége, akárcsak Európa más tájain, itt is tömegével hagyják el a földművesek otthonaikat, hogy túl az óceánon, az „Ígéret Földjére” utazzanak. De Timotije és családja maradnak. Jóság híján magát fogja be a faeke elé, hogy barázdát húzzon a terméketlen földben. Szüntelen imádkoznak Szent Györgyhöz, hogy felesége, Dostana három lánygyermek után végre egy fiút hozzon a világra, megmentve így a szegyénytől a családot és levéve a gondot a családfő válláról, aki egyedülként próbálja eltartani utódait. De az imák mit sem érnek, újra lány születik. A ház ura gondosan megtölti puskáját, elveszi a

³⁸ ELTE TTK, első éves földrajz szakos hallgató.

csecsemőt anyjától, hogy minél hamarabb leszámoljon balsorsával. Már az újszülött fejének szegezi a fegyvert, mikor az erős tengeri szél, a híres bóra észhez téríti az apát és megkegyelmez. Életének ára, hogy fiúként kell felnőnie. Ez a döntés egyszerre kegyelem és átok, remény és kilátástalanság a kislánynak, aki a Stevan nevet kapja. Ettől a pillanattól a fiúként felnevelt lányok, a virdzinák kegyetlen, lemondással teli életét kell élnie. Babák helyett puskával kell játszania, nem vonhatja ki magát a fizikai munka alól, de mind közül a legrosszabb, hogy nem lépheti át a kert szűk kőkerítését, nehogy lelepleződjön. Nővéreivel való kapcsolata is ennek megfelelően alakul: a jó, testvéri viszonyt lehetetlenné teszi a család „férfi” tagjának kijáró kötelező tisztelet és felsőbbrendűség. Még a legnagyobb nélkülözés idején is, mikor mindenki fakéreggel csillapítja éhségét, Stevannak jár az utolsó kenyér, hogy „erősödjék”. Stevan sorsa magában hordozza a kudarcot, a drámát. Hiába látja be végül apja, hogy emberek közé kell engednie, hiába kell megesküdnie az anyja életére Szent György előtt, hogy titkát senkivel nem osztja meg, Dostana halálával minden megváltozik. Elveszíti anyját, legfőbb támaszát, aki végül az életét adta azért, hogy fiúgyermekkel ajándékozza meg férjét, de ami végül ötödik alkalommal sem sikerült. Stevan lázadása és sorsa alól való kitörése elkerülhetetlen.

A történet abszurd, lehetetlen helyzeteket szül, ami olyan gyakran jellemzi a Balkán kultúráját és történelmét. Az itt élő emberek viszonya szürreális a mindent felülíró szokásokkal kapcsolatban. Még a nemiségnek és az ösztönöknek is képes parancsolni a hagyomány és a szegénytől való félelem. Érdekes a vallás, pontosabban Szent György meghatározó szerepe, akitől néha szél, vagy földrengés formájában vélnek égi üzenetet kapni, akinek folyamatosan próbálnak megfelelni, hiszen ő mindent lát, a fennsík minden titkát tudja.

A film gyönyörűen mutatja be a szegényebb földműves emberek mindennapi életét, rituáléját a gyermekáldásnál, a lánykérésnél, a házasságnál, az aratásnál és a temetésnél egyaránt. Srđjan Karanović rendező meggyőzően ábrázolja az emberek kapcsolatát az őket körülvevő környezettel, zord tájjal, a harcot a ritka termőföldért. A film 1992-ben Arany Pálma-díjat kapott, egy évvel korábban pedig a Stevant alakító Marta Kellert díjazta a szakma.